

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

- ۱- ایمان ۴
- ۲- شیعه ۵
- ۳- شفاعت ۶
- ۴- دعا ۷
- ۵- ذکر ۸
- ۶- استغفار ۱۰
- ۷- توبه ۱۱
- ۸- محکم ترین آیه ی قرآن ۱۲
- ۹- گذر از جهنم ۱۳
- ۱۰- تقوی ۱۴
- ۱۱- علم و دانش ۱۵
- ۱۲- فقه و فقاہت ۱۶
- ۱۳- همنشینی ۱۷
- ۱۴- معرفت ۱۸
- ۱۵- افزایش معرفت ۱۹
- ۱۶- تفکر ۲۰
- ۱۷- عبادت ۲۱
- ۱۸- مصلحت اندیشی خدا ۲۲

- ۱۹- آزمایش الهی، نشیب و فراز زندگی..... ۲۴
- ۲۰- هدف خلقت..... ۲۵
- ۲۲- خوب و یا بد بودن عمر طولانی..... ۲۶
- ۲۳- محاسبه‌ی نفس..... ۲۷
- ۲۴- شکر..... ۳۰
- ۲۵- صبر..... ۳۱
- ۲۶- انتظار..... ۳۲

۱- ایمان

﴿مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ قَالَ لَا إِيمَانَ قَوْلٌ بِلَا عَمَلٍ﴾

الصَّادِق (ع)

ملعون است ملعون است کسی که بگوید ایمان فقط با حرف است و بدون عمل محقق می شود.

ایمان بدون عمل ایمان نیست، متوقف دانستن ایمان در حدّ یک باور و ادعا و بلکه اعتقاد اگر به عمل نینجامد نه تنها مورد قبول نیست بلکه لعن و طرد اولیاء دین را در پی دارد.

۲- شیعه

﴿إِنْ كُنْتَ تَعْمَلُ بِمَا أَمَرْنَاكَ وَتَنْتَهِي عَمَّا زَجَرْنَاكَ عَنْهُ فَأَنْتَ مِنْ شِيعَتِنَا وَإِلَّا فَلَا﴾

الزهری (س)

اگر به آنچه فرمان می‌دهیم عمل کنی و از آنچه بازت می‌داریم بازایستی شیعه‌ی مایی و الا نه.

شیعه‌بودن به عمل است نه به ادعا و شعار و ظاهر.

۳- شفاعت

﴿مَا تُنَالُ شَفَاعَتَنَا إِلَّا بِالتَّقْوَى وَالْوَرَعِ وَالْعَمَلِ الصَّالِحِ وَالْجِدِّ وَالْاجْتِهَادِ فَلَا تَغْتَرُّوا بِالْعَمَلِ وَيَسْقُطُ عَنْكُمْ﴾

الباقر(ع)

شفاعت ما جز به دارندگان پرهیزکاری و پارسایی و عمل شایسته و تلاش و کوشش نمی‌رسد. با تکیه بر اعمال دیگر خود را فریب ندهید که به هلاکت می‌افتید.

شفاعت هم فقط نصیب عمل‌کنندگان می‌شود، انتظار شفاعت بدون عمل مناسب آرزویی بیش نیست، یک خودفریبی، بلکه یکی از شاهکارهای شیطان است.

۴- دعا

﴿الدَّاعِي بِلَا عَمَلٍ كَالرَّامِي بِلَا وَتَرٍ^۴﴾

الرسول (ص)

دعاکننده‌ی بی‌عمل، مانند تیرانداز بی‌کمان یا بدون اسلحه است.

﴿مَنْ سَأَلَ اللَّهَ التَّوْفِيقَ وَلَمْ يَجْتَهِدْ فَقَدْ اسْتَهْزَأَ بِنَفْسِهِ^۵﴾

الرضا (ع)

هرکس از خداوند چیزی بخواهد ولی برای تحقق آن تلاش نکند خود را مسخره کرده است.

﴿الدُّعَاءُ مَخُّ الْعِبَادَةِ^۶﴾

النَّبِيُّ (ص)

دعا مغز عبادت است.

ظاهراً اهل دعا یک صنفند و اهل عمل صنفی دیگر و این برداشت ناصحیح بعضاً اهل عمل را از این ابزار بسیار مؤثر و قوی محروم کرده و غالب دعا‌های دعاکنندگان بی‌عمل را مُهر مسخره کردن خود و حداکثر یک آرزوی موهوم و بی‌ارزش زده است.

۴. مستدرک الوسائل ج: ۵ ص: ۲۱۶

۵. بحار الأنوار ج: ۷۵ ص: ۳۵۶.

۶. وسائل الشیعه ج: ۷ ص: ۲۷.

۵- ذکر

﴿الذَّاكِرُ بِلَا عَمَلٍ كَالرَّامِي بِلَا وَتَرٍ^۷﴾

الرسول (ص)

ذکر بدون عمل مانند تیراندازی بدون اسلحه است.

﴿قِيلَ لَهُ: فَمَا مَعْنَى ذِكْرِ اللَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ؟ قَالَ ع: يَذْكُرُ اللَّهُ عِنْدَ كُلِّ مَعْصِيَةٍ يَهْمُ بِهَا فَيَحُولُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْمَعْصِيَةِ^۸﴾

الصادق (ع)

از امام (ع) سؤال شد آن ذکر است که باید در هر حال به آن مشغول بود کدام است؟ امام (ع) فرمود: در مواجهه با هر گناه به یاد خدا بیافتی و آن یادآوری بین تو و انجام گناه مانع شود.

﴿سَيِّدُ الْأَعْمَالِ ثَلَاثَةٌ... ذِكْرُ اللَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ لَيْسَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ فَقَطُّ وَلَكِنْ إِذَا وَرَدَ عَلَيْكَ شَيْءٌ أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ أَخَذْتَ بِهِ أَوْ إِذَا وَرَدَ عَلَيْكَ شَيْءٌ نَهَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْهُ تَرَكْتَهُ^۹﴾

الصادق (ع)

بالاترین اعمال سه است... ذکر خدا در هر حال، نه تنها به گفتن

"سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ"

بلکه به عمل کردن بدانچه خداوند عز و جل پیش تو نهاده و ترك آنچه از آن تو را نهی کرده.

^۷. الإمامة و التبصرة من الحيرة المقدمة ۳۷

^۸. بحار الأنوار ج: ۷۵ ص: ۲۶۴

^۹. الكافي ج: ۲ ص: ۱۴۴

﴿يَا رَبِّ يَا رَبِّ يَا رَبَّ أَسْأَلُكَ بِحَقِّكَ وَقُدْسِكَ وَأَعْظَمَ صِفَاتِكَ وَأَسْمَائِكَ أَنْ
تَجْعَلَ أَوْقَاتِي مِنَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ بِذِكْرِكَ مَعْمُورَةً وَبَخْدَمَتِكَ مَوْصُولَةً وَأَعْمَالِي
عِنْدَكَ مَقْبُولَةً حَتَّى يَكُونَ أَعْمَالِي وَأُورَادِي كُلُّهَا وَرَدًا وَاحِدًا وَحَالِي فِي خِدْمَتِكَ
سَرْمَدًا﴾

امیرالمومنین (ع)

پرودگارا پرودگارا پرودگارا، تو را به حق خودت، تو را به پاکیزگی و تو را به بزرگ‌ترین
نام‌ها و صفات سوگند می‌دهم که لحظه لحظه‌ی شب و روزم را با یاد خود آباد و آن را به
خدمت خود متصل کرده اعمالم را بپذیری، تا آن‌که همه‌ی اعمال و خواسته‌ها و وردهایم
کلمه‌ی واحدی شوند و حال مرا در خدمت تو به ابدیت پیوند زنند.

۶- استغفار

﴿الْمُسْتَغْفِرُ مِنَ الذَّنْبِ وَهُوَ مُقِيمٌ عَلَيْهِ كَالْمُسْتَهِزِّ بِرَبِّهِ﴾^{۱۱}

النبی (ص):

آن که از گناهی آمرزش بخواهد ولی همچنان آن را مرتکب شود، درواقع خدا را به تمسخر گرفته است.

استغفار، و طلب آمرزش فقط یک عذرخواهی زبانی نیست اگر دست از اعمال ناشایست نشسته‌ای، استغفار و آمرزش خواهی‌ات نیز جز مسخره کردن خداوند نیست.

۱۱. مجموعه ورام ج: ۲ ص: ۲۲۳

۷- توبه

﴿وَقِيلَ لَهُ: مَا التَّوْبَةُ النَّصُوحُ؟ نَدِمُ بِالْقَلْبِ وَاسْتَغْفَرُ بِاللِّسَانِ وَالْقَصْدُ عَلَى أَنْ لَا يَعُودَ^{۱۲}﴾

امیرالمومنین (ع):

از امام (ع) سؤال شد توبه‌ی نصوح چیست؟ امام (ع) فرمود:

پشیمانی با قلب

آمرزش خواهی با زبان

و تصمیم به عدم بازگشت به گناه.

﴿التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ^{۱۳}﴾

الباقی (ع)

توبه کننده از گناه مانند کسی است که گناه نکرده است.

توبه و بازگشت به خدا که می تواند پاک کننده ی تمام سوابق ناپاکان باشد جز با عمل پاک و عمل بازگشت به اعمال ناشایست محقق نمی شود و تصور پاک شدن با تکرار الفاظ توبه، آرزویی موهوم بیش نیست.

۱۲. بحار الأنوار ج: ۷۵ ص: ۴۸

۱۳. الکافی ج: ۲ ص: ۴۳۵.

۸- محکم‌ترین آیه‌ی قرآن

﴿أَحْكَمُ آيَةٍ فِي الْقُرْآنِ : «فَمَنْ يَعْمَلْ مِثَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ» إِلَى آخِرِ السُّورَةِ ، وَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ يُسَمِّيَهَا الْجَامِعَةَ ۱﴾

عبدالله بن مسعود (ره)

محکم‌ترین آیه‌ی قرآن:

"هرکس به وزن ذره‌ای خیر و نیکی انجام دهد، آن را خواهد دید؛ و هرکس به وزن ذره‌ای کار بد و ناشایست انجام دهد آن را خواهد دید".

پیامبر خدا (ص) این آیه را "جامع و فراگیر" نامید.

اگر آگاه شوی که کوچک‌ترین عمل خود را در قیامت خواهی دید به جامع‌ترین و کلیدی‌ترین مفهوم قرآن دست یافته‌ای و کسی که یقین کند بازتاب و بلکه خود اعمال دنیوی‌اش تا ابد با اوست مطمئناً مراقب اعمال خود خواهد بود.

۱. تفسیر نورالثقلین ج: ۵ ص ۶۵۰

۹- گذر از جهنم

﴿يَرِدُ النَّاسُ النَّارَ ثُمَّ يَصْدُرُونَ بِأَعْمَالِهِمْ فَأَوَّلُهُمْ كِلْمَعُ الْبَرْقِ ثُمَّ كَمَرُ الرِّيحِ ثُمَّ كَحُضِرِ
الْفَرَسِ ثُمَّ كَالرَّاكِبِ ثُمَّ كَشَدِّ الرَّجْلِ ثُمَّ كَمَشْيِهِ﴾

رَسُولُ اللَّهِ (ص):

مردم وارد جهنم می‌شوند و با نیرویی که از اعمالی که در دنیا انجام داده‌اند در دنیا دریافت می‌کنند از آن خارج می‌شوند:

گروه اول: به سرعت برق

گروه دوم: به سرعت باد

گروه سوم: به سرعت اسب تیز رو

گروه چهارم: به سرعت سواره

گروه پنجم: به سرعت دویدن

گروه ششم: به سرعت پای پیاده ﴿وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا
(۷۱)﴾

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا (۷۲) ۱۶

و هیچ کس از شما نیست مگر [اینکه] در آن وارد می‌گردد. این [امر] همواره بر پروردگارت حکمی قطعی است (۷۱)

آنگاه کسانی را که پرهیزگار بوده‌اند می‌رهانیم، و ستمگران را به زانو درافتاده در [دوزخ] رها می‌کنیم (۷۲)

عمل، تعیین کننده‌ی سرعت گذر از آتش

۱۵. بحارالأنوار ج: ۸ ص: ۲۴۹.

۱۶. سوره‌ی مریم

۱۰- تقوی

﴿سُئِلَ عَنْ تَفْسِيرِ التَّقْوَى فَقَالَ: أَنْ لَا يَفْقِدَكَ اللَّهُ حَيْثُ أَمَرَكَ وَلَا يَرَاكَ حَيْثُ نَهَاكَ^{۱۷}﴾

الصَّادِقُ (ع)

از امام (ع) سؤال شد که تفسیر تقوی چیست؟ امام (ع) فرمود:

اینکه آنجایی که امر شده‌ای غایب نباشی و آنجا که نهی شده‌ای دیده نشوی.

قرآن کریم به صراحت تقوی را تنها عامل نجات و خروج از آتش می‌داند، ولی تقوی نیز چیزی جز عمل به دستورات نیست.

۱۱- علم و دانش

﴿طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ^{۱۸}﴾

رَسُولُ اللَّهِ (ص)

آموختن دانش بر هر مرد و زن مسلمان واجب است.

﴿أَعَلِّمُكُمُ التَّعْلِيمَ وَلَا أَعَلِّمُكُمُ التَّعْجِبَ^{۱۹}﴾

عیسی بن مریم (ع)

به شما می آموزم که عمل کنید، نه اینکه فقط خوششان بیاید و آفرین بگویند.

آموختن دانش واجب است، البته آموختن نه فقط برای انباشتن علم و خوش آمدن از دانسته ها و احیاناً خود را برتر از دیگران قرار دادن، آنچه واجب است علم برای عمل است.

۱۸. الکافی ج: ۱ ص: ۳۰

۱۹. بحار الأنوار ج: ۱۴ ص: ۳۰۴

۱۲- فقه و فقاہت

﴿مَنْ حَفِظَ مِنْ أَحَادِيثِنَا أَرْبَعِينَ حَدِيثًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمًا فَقِيهًا^{۲۰}﴾

الصادق (ع)

هر کس چهل حدیث از احادیث ما را حفظ کند، خداوند روز قیامت او را دانشمندی دین آگاه برخواهد انگیزت.

﴿أَنَّ رَجُلًا جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُعَلِّمَهُ الْقُرْآنَ فَانْتَهَى إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ فَقَالَ يَكْفِينِي هَذَا وَانْصَرَفَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ص انْصَرَفَ الرَّجُلُ وَهُوَ فَقِيهٌ^{۲۱}﴾

الرسول (ص)

شخصی خدمت پیامبر (ص) آمد که قرآن را به او بیاموزد؛ پیامبر مقداری از آن را به او آموخت تا به آیهی "هر کس به وزن ذره‌ای خیر و نیکی انجام دهد، آن را خواهد دید و هر کس به وزن ذره‌ای کار بد و ناشایست انجام دهد آن را خواهد دید" رسید، آن شخص برخاست و گفت کافی است، نیازم برطرف شد و به محل زندگی خود بازگشت. پیامبر (ص) فرمودند او رفت در حالی که به علم دین دست پیدا کرده بود.

مفهوم فقه و فقاہت در درک عمل گرایانه از دین و قرآن است فقاہت انبان دانش بی عمل است، آن فهم و استنباطی از دین است که تو را به عمل مطابق خواسته‌ی پرودگار وادارد.

۲۰. الکافی ج: ۱ ص: ۴۹۰.

۲۱. بحار الأنوار ج: ۸۹ ص: ۱۰۷.

۱۳- همنشینی

﴿يَا رُوحَ اللَّهِ مَنْ نُجَالِسُ؟ قَالَ: مَنْ يُذَكِّرُكُمْ اللَّهَ رُؤْيَاهُ وَ يَزِيدُ فِي عِلْمِكُمْ مَنْطِقَهُ وَ يُرَغِّبُكُمْ فِي الْآخِرَةِ عَمَلُهُ﴾^{۳۲}

رَسُولُ اللَّهِ (ص)

حواریون به عیسی گفتند ای روح خدا، با که همنشینی کنیم؟ عیسی (ع) فرمود:

با آن که دیدنش شما را به یاد خدا بیاندازد، سخن گفتنش بر دانش شما بیافزاید، رفتارش میل شما را به آخرت افزایش دهد.

انتخاب دوست، همسر، همکار، شغل، رشته‌ی تحصیلی، گذران اوقات فراغت، کتاب، فیلم، ملاک اصلی شما در انتخاب همراه آن است که بر دانش ما بیافزاید دانشی که ما را به عمل برانگیزد.

^{۳۲}. الکافی ج: ۱ ص: ۳۹

۱۴- معرفت

﴿اللَّهُمَّ مَا عَرَفْتَنَا مِنَ الْحَقِّ فَحَمِّلْنَاهُ وَمَا قَصَرْنَا عَنْهُ فَبَلِّغْنَاهُ^{۲۳}﴾

الحجة بن الحسن (عج)

خدایا آنچه را از حق می‌شناسیم به ما توفیق عمل کردن به آن را عطا کن؛ و آنچه را از حق نمی‌شناسیم، به ما بشناسان.

درخواست آگاهی برای عمل.

۲۳. تهذیب الأحکام ج: ۳ ص: ۱۱۰

۱۵- افزایش معرفت

﴿مَنْ عَمِلَ بِمَا يَعْلَمُ وَرَّثَهُ اللَّهُ عِلْمَ مَا لَمْ يَعْلَمْ^{۲۴}﴾

النَّبِيُّ (ص)

هر کس به آنچه می‌داند عمل کند، خدا آنچه را نمی‌داند در دسترسش قرار می‌دهد.

﴿الْعَامِلُ عَلَى غَيْرِ بَصِيرَةٍ كَالسَّائِرِ عَلَى غَيْرِ الطَّرِيقِ لَا يَزِيدُهُ سُرْعَةُ السَّيْرِ إِلَّا بُعْدًا^{۲۵}﴾

الصادق(ع)

آنکه بدون آگاهی دست به عمل بزند مانند کسی است که در بی‌راهه حرکت می‌کند؛ است و افزون بر سرعت جز بر دور شدنش از مقصد نمی‌افزاید.

راه افزودن بر آگاهی‌ها، عمل به دانسته‌های قبلی است. افزونی علم هم در گرو عمل است. مراقب باشید عمل گرا شدن و افزایش علم و آگاهی را نیز در گرو "عمل" دانستن، شما را از تعادل و جامع‌نگری باز ندارد، عمل بدون اندیشه نیز شما را از تعادل و جامع‌نگری باز ندارد، عمل بدون اندیشه نیز شما را به مقصد نمی‌رساند و هرچه بیشتر و سریع‌تر حرکت کنی دورتر می‌شوی.

۲۴. بحار الأنوار ج: ۴۰ ص: ۱۲۸.

۲۵. الکافی ج: ۱ ص: ۴۳.

۱۶- تفکر

﴿نَبِّهِ بِالتَّفَكُّرِ قَلْبَكَ^{۲۶}﴾

امیرالمومنین (ع)

با اندیشیدن، دلت را بیدار کن

﴿مَنْ فَكَرَ قَبْلَ الْعَمَلِ كَثُرَ صَوَابُ^{۲۷}﴾

امیرالمومنین (ع)

﴿تَفَكَّرْ سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ^{۲۸}﴾

الصادق (ع)

یك لحظه اندیشیدن از يك سال عبادت بهتر است.

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ عِبَادَ اللَّهِ وَتَفَكَّرُوا وَاعْمَلُوا^{۲۹}﴾

السجاد (ع)

ای بندگان خدا، پرهیزکاری پیشه کنید، بیاندیشید و عمل کنید.

آن فکر و اندیشه‌ای یک لحظه‌اش از عبادت یک‌ساله بلکه شصت‌ساله و یا هفتادساله برتر است که قبل از عمل و منجر به عمل شود.

۲۶. الکافی ج: ۲ ص: ۵۴:

۲۷. غررالحکم ص: ۶۱

۲۸. بحار الأنوار ج: ۶۶ ص: ۲۹۲

۲۹. بحار الأنوار ج: ۷۵ ص: ۱۲۸

۱۷- عبادت

﴿يَا عِبَادِيَ اعْبُدُونِي فِيمَا أَمَرْتُكُمْ وَلَا تَعْلَمُونِي مَا يُصْلِحُكُمْ فَإِنِّي أَعْلَمُ بِهِ وَلَا أَبْخَلُ عَلَيْكُمْ بِمَصَالِحِكُمْ^{۳۰}﴾

امیرالمومنین (ع)

ای بندگان من، به آنچه گفته‌ام عمل کنید نمی‌خواهد شما به من یاد بدهید چه چیز به مصلحت شماست، زیرا من به مصلحت شما آگاهی بیشتری دارم و در مصلحت اندیشی برای شما بخل نخواهم ورزید.

عبادت جز اجرای دستورات خداوند نیست.

۱۸- مصلحت اندیشی خدا

﴿إِنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ لَمَنْ لَا يَصْلُحُ إِيمَانُهُ إِلَّا بِالْفَقْرِ وَلَوْ أَغْنَيْتُهُ لَأَفْسَدَهُ ذَلِكَ
وَأَنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ لَمَنْ لَا يَصْلُحُ إِيمَانُهُ إِلَّا بِالْغِنَى وَلَوْ أَفْقَرْتُهُ لَأَفْسَدَهُ ذَلِكَ
وَأَنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ لَمَنْ لَا يَصْلُحُ إِيمَانُهُ إِلَّا بِالسَّقَمِ وَلَوْ صَحَّحْتُ جِسْمَهُ لَأَفْسَدَهُ
ذَلِكَ

وَأَنَّ مِنْ عِبَادِي الْمُؤْمِنِينَ لَمَنْ لَا يَصْلُحُ إِيمَانُهُ إِلَّا بِالصَّحَّةِ وَلَوْ أَسْقَمْتُهُ لَأَفْسَدَهُ ذَلِكَ
إِنِّي أُدَبِّرُ عِبَادِي بِعِلْمِي بِقُلُوبِهِمْ فَإِنِّي عَلِيمٌ خَبِيرٌ^{۳۱}﴾

النَّبِيُّ (ص)

ایمان بعضی از بندگانم جز با نداری سامان نمی گیرد و اگر توانگرشان کنم به فسادشان
می اندازد

ایمان بعضی جز با زندگی در نعمت سامان نمی گیرد و اگر نیازمندشان کنم فسادشان می کند
ایمان بعضی دیگر جز با زندگی همراه با درد و رنج سامان نمی گیرد و اگر در سلامت باشند به
فساد می افتند

و دیگرانی هستند که ایمانشان جز در سلامت تن پابرجا نمی ماند و اگر آنها را در بیماری و
رنج بیاندازم فسادشان می کند.

و من با آگاهی از قلب های آنان و اینکه چه چیز ایمانشان را حفظ می کند، کار آنان را تدبیر
می کنم. زیرا که من دانای آگاهم.

﴿فَإِنَّ اللَّهَ أَعْلَمُ بِمَا يُصْلِحُكُمْ وَ أَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ^{۳۲}﴾

الصادق (ع)

خداوند بهتر می‌داند چه چیز به مصلحت شماست و شما خودتان نمی‌دانید

﴿مَنْ أَصْعَدَ إِلَى اللَّهِ خَالِصَ عِبَادَتِهِ أَهْبَطَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ إِلَيْهِ أَفْضَلَ مَصْلَحَتِهِ^{۳۳}﴾

الزهراء (س)

هر کس عبادتی خالص به جانب خداوند روانه کند، خداوند بهترین مصلحت‌ها را به سوی او روانه خواهد کرد.

مصلحت سنجی و مصلحت اندیشی خداوند برای شما در گرو عبادت خالصانه‌ی شماست و عبادت جز اجرای دستورات نیست.

۳۲. بحار الأنوار ج: ۷۵ ص: ۲۴۸

۳۳. بحار الأنوار ج: ۶۷ ص: ۲۴۹

۱۹- آزمایش الهی، نشیب و فراز زندگی

﴿فَإِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَ نَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ (۱۵)

وَ أَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ (۱۶)﴾^{۳۴}

اما انسان هنگامی که پروردگارش او را برای آزمایش، اکرام می کند و نعمت می بخشد (مغرور می شود و) می گوید: «پروردگارم مرا گرامی داشته است!» (۱۵)

و اما هنگامی که برای امتحان، روزیش را بر او تنگ می گیرد (مأیوس می شود و) می گوید: «پروردگارم مرا خوار کرده است!» (۱۶)

﴿وَالذَّهْرَ يَوْمٌ لَّكَ وَ يَوْمٌ عَلَيْكَ فَإِذَا كَانَ لَكَ فَلَا تَبْطِرُ وَ إِذَا كَانَ عَلَيْكَ فَاَصْبِرُ
فَبِكِلَيْهِمَا تُمْتَحَنُ سَيُخْتَبَرُ﴾^{۳۵}

امیرالمومنین (ع)

روزگار دوگونه است: يك روز با تو، يك روز در مقابل تو، در آن روز که دنیا به تو روکرده، سرمستی نکن؛ و در آن روز که روزگار بر وفق مراد تو نمی گردد شکيبا باش؛ زیرا با هر دو امتحان می شوي.

نشیب و فراز و زندگی همه برای آزمایش توست و ملاک آزمایش "عمل" تو.

۳۴. سوره ی فجر

۳۵. الکافی ج: ۸ ص: ۲۰

۲۰- هدف خلقت

﴿النَّاسُ مَعَادِنُ كَمَعَادِنِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ^{۳۶}﴾

الصادق (ع)

مردم مانند طلا و نقره معدنند (و باید گوهر وجودشان استخراج شود).

﴿فَبَعَثَ فِيهِمْ رَسُولَهُ وَآتَرَ إِلَيْهِمْ أَنْبِيَاءَهُ لِيَسْتَأْذُوهُمْ مِيثَاقَ فِطْرَتِهِ وَيَذَكِّرُوهُمْ مَنْسَى نِعْمَتِهِ وَ
يَحْتَجُّوا عَلَيْهِمْ بِالتَّبْلِغِ وَيُثِيرُوا لَهُمْ دَفَائِنَ الْعُقُولِ^{۳۷}﴾

امیرالمومنین (ع)

خداوند پیامبران خود را برانگیخت و پیاپی بین مردم فرستاد تا بشر را به اداء پیمان فطرت وادارند و نعمت‌های فراموش شده خدا را یادآوری کنند و با فعالیت‌های تبلیغی خود نیروهای نهفته عقل مردم را برانگیخته و به کار اندازند.

﴿بِالْخُلُقِ تَظْهَرُ جَوَاهِرُ الرِّجَالِ^{۳۸}﴾

امیرالمومنین (ع)

گوهر انسانی با اخلاق و رفتار او نمایان می‌شود.

هدف خلقت نمایان شدن گوهر وجودی آدمی است و این نمایان شدن و کنارزدن غبار آلودگی‌ها با اعمال و رفتار تو حاصل می‌شود و بس.

۳۶. الکافی ج: ۸ ص: ۱۷۷

۳۷. نهج البلاغه ص: ۴۳

۳۸. شرح نهج البلاغه ج: ۱۱ ص: ۲۱۸

۲۲- خوب و یا بد بودن عمر طولانی

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَمَتَّعْنِي بِهِدَى صَالِحٍ لَا أَسْتَبْدِلُ بِهِ، وَطَرِيقَةً حَقًّا لَا أَزِيعُ عَنْهَا، وَنِيَّةَ رُشْدٍ لَا أَشْكُ فِيهَا، وَعَمْرُنِي مَا كَانَ عُمْرِي بِذِلَّةٍ فِي طَاعَتِكَ، فَإِذَا كَانَ عُمْرِي مَرْتَعًا لِلشَّيْطَانِ فَأَقْبِضْنِي إِلَيْكَ قَبْلَ أَنْ يَسْبِقَ مَقْتُكَ إِلَيَّ، أَوْ يَسْتَحْكِمَ غَضَبُكَ عَلَيَّ»^{۳۹}

السجادة(ع)

خدایا، بر محمد و خاندانش درود فرست،

مرا از راهنمایی شایسته‌ی خود بهره‌مند کن و توفیق ده آن را از دست ندهم

مرا به راه حق رهنمون باش و توفیق ده که از آن به بی‌راهه‌ها منحرف نشوم

به من عمری طولانی ده بدان شرط که لحظه‌لحظه‌ی آن را در فرمان‌برداری تو به کار گیرم؛ و اگر چنانچه عمر و زندگی‌ام با گناه و نافرمانی آمیخت و به چراگاهی برای شیطان بدل شد، پیش از آنکه خشم تو بر من مستولی و غضب تو بر من چیره شود جانم را بگیر.

ملاک خوب و یا بد بودن عمر طولانی فقط عمل آدمی است زندگی‌ای که هر روز از خدا دورتر می‌شوی و به تعبیر امام سجاده(ع) چراگاه شیطان شده است، امروز بمیریم بهتر از فردا است.

۳۹. الصحیفه‌السجادیة(ع). دعای (۲۰)

۲۳- محاسبه‌ی نفس

﴿لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُحَاسِبْ نَفْسَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ فَإِنْ عَمِلَ حَسَنًا اسْتَزَادَ اللَّهَ وَ إِنْ عَمِلَ سَيِّئًا اسْتَغْفَرَ اللَّهَ مِنْهُ وَ تَابَ إِلَيْهِ ۴۰﴾

الصادق(ع)

کسی که هر روز از نفس خود حساب کشی نکند از ما نیست. آدمی باید هر روز اعمال خود را محاسبه کند؛ اگر خوب است از خدا بخواد بیافزاید، و اگر در اعمالش عمل بدی می‌بیند از خدا آمرزش بخواد و توبه کند.

﴿مَغْبُوطٌ مَحْسُودٌ مَنْ كَانَ يَوْمُهُ الَّذِي هُوَ فِيهِ خَيْرًا مِنْ أَمْسِهِ الَّذِي ارْتَحَلَ عَنْهُ ۴۱﴾

الصادق(ع)

هرکس امروزش بهتر از دیروز باشد مورد غبطه قرار خواهد گرفت و دیگران آرزوی داشتن جایگاه او را خواهند داشت.

﴿أَنَّهُ يُفْتَحُ لِلْعَبْدِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى كُلِّ يَوْمٍ مِنْ أَيَّامِ عُمُرِهِ أَرْبَعُ وَ عِشْرُونَ خَزَانَةً عَدَدَ سَاعَاتِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ فَخَزَانَةٌ يَجِدُهَا مَمْلُوءَةٌ نُورًا وَ سُرُورًا فَيُنَالُهُ عِنْدَ مُشَاهَدَتِهَا مِنَ الْفَرَحِ وَ السُّرُورِ مَا لَوْ وَزَّعَ عَلَى أَهْلِ النَّارِ لَأَذْهَبَتْهُمْ عَنِ الْإِحْسَاسِ بِأَلَمِ النَّارِ وَ هِيَ السَّاعَةُ الَّتِي أُطَاعَ فِيهَا رَبُّهُ ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ خَزَانَةٌ أُخْرَى فَيَرَاهَا مُظْلِمَةً مُنْتَنَةً مُفْرَعَةً فَيُنَالُهُ عِنْدَ مُشَاهَدَتِهَا مِنَ الْفَرْعِ وَ الْجَزَعِ مَا لَوْ قَسَمَ عَلَى أَهْلِ الْجَنَّةِ لَنُغْصَ عَلَيْهِمْ نَعِيمُهَا وَ هِيَ السَّاعَةُ الَّتِي عَصِيَ فِيهَا رَبُّهُ ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ خَزَانَةٌ أُخْرَى فَيَرَاهَا فَارِغَةً لَيْسَ فِيهَا مَا يَسُرُّهُ وَ لَا مَا يَسُوؤُهُ وَ هِيَ السَّاعَةُ الَّتِي نَامَ فِيهَا أَوْ اشْتَغَلَ فِيهَا بِشَيْءٍ مِنْ مُبَاحَاتِ

۴۰. الکافی ج: ۲ ص: ۴۵۳

۴۱. مستدرک الوسائل ج: ۱۲ ص: ۱۴۸

الدُّنْيَا فَيَنَالُهُ مِنَ الْغَبْنِ وَالْأَسْفِ عَلَى فَوَاتِهَا حَيْثُ كَانَ مُتَمَكِّنًا مِنْ أَنْ يَمْلَأَهَا حَسَنَاتٍ
مَا لَا يُوصَفُ وَمِنْ هَذَا قَوْلُهُ تَعَالَى ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ^{٤٢}﴾

الرسول (ص)

در روز قیامت به ازای هر روز از ایام عمر شخص به عدد ساعت‌های شب و روز بیست و چهار خزانة موجود است در روز قیامت درهای آن باز می‌شود يك خزانة را پر از نور و سرور می‌بیند که به هنگام دیدنش شادی و سرور او را در بر می‌گیرد به طوری که اگر بر دوزخیان تقسیم کنند از عظمت آن سرور احساس آتش نمی‌کنند و این ساعت، ساعتی است که در آن طاعت پروردگار را بجای آورده، خزانة دیگری را باز می‌کنند آن را تاریک و بدبو و ترسناک می‌بیند به هنگام مشاهده آن آه و ناله‌ای او را در بر می‌گیرد که اگر بر اهل بهشت تقسیم شود نعمت بر آنها تباه می‌شود و آن ساعتی است که در آن ساعت نافرمانی کرده. سپس خزانة دیگری را بگشایند آن را خالی می‌یابد و چیزی در آن نمی‌بیند که خوشش آید و یا بدش آید و آن ساعتی است که در آن خوابیده و یا به حلال‌های دنیا اشتغال داشته پس او را احساس خسارت و تأسف به از دست دادن آن ساعت در بر می‌گیرد، زیرا قدرت بر پرکردن آن ساعت از حسنات غیر قابل وصف را داشته و از همین باب گفتار حق تعالی است "ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ" آن روز، روز "حسرت" است.

﴿مَنْ اسْتَوَى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ وَمَنْ كَانَ آخِرُ يَوْمِيهِ خَيْرَهِمَا فَهُوَ مَغْبُوطٌ وَمَنْ كَانَ
آخِرُ يَوْمِيهِ شَرَّهِمَا فَهُوَ مَلْعُونٌ وَمَنْ لَمْ يَرِ الزِّيَادَةَ فِي نَفْسِهِ فَهُوَ إِلَى النِّقْصَانِ وَمَنْ
كَانَ إِلَى النِّقْصَانِ فَالْمَوْتُ خَيْرٌ لَهُ مِنَ الْحَيَاةِ^{٤٣}﴾

الصادق (ع)

٤٢. بحار الأنوار ج: ٧ ص: ٢٦٢

٤٣. وسائل الشیعة ج: ١٦ ص: ٩٤

هرکه دو روزش مساوی باشد زیان کرده است و هرکه امروزش از دیروز بهتر باشد مورد غبطه دیگران خواهد بود. ولی اگر روز دوم بدتر از روز اول باشد ملعون و نفرین شده است و هرکس رو به صعود و بهتر شدن نباشد، رو به سقوط و کاستی خواهد بود؛ و هرکه رو به سقوط است مردن برای او بهتر از ادامه‌ی زندگی است.

محاسبه‌ی نفس برای کاهش اعمال ناشایست و افزایش اعمال شایسته.

۲۴- شکر

﴿شُكْرُ النِّعْمَةِ اجْتِنَابُ الْمَحَارِمِ﴾^{۴۴}

الصادق(ع)

شکر نعمت دوری کردن از گناهان است.

﴿أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ الْعَامِلُ فِيْمَا أَنْعَمَ بِهِ عَلَيْهِ بِالشُّكْرِ﴾^{۴۵}

امیرالمومنین(ع)

محبوبترین بندگان نزد خدای سبحان کسی است که با عمل کردن شکر نعمت را ادا کند.

۴۴. الکافی ص: ۲ ج: ۹۵

۴۵. غررالحکم ص: ۲۷۷

۲۵- صبر

﴿قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ وَمَا الصَّابِرُونَ وَمَا الْمُتَصَبِّرُونَ قَالَ الصَّابِرُونَ عَلَىٰ آدَاءِ الْفَرَائِضِ
وَالْمُتَصَبِّرُونَ عَلَىٰ اجْتِنَابِ الْمَحَارِمِ﴾^{۴۶}

الصادق (ع)

از امام صادق (ع) سؤال کردم صابران چه کسانی هستند و صبری‌شگان کدام؟ فرمود:
صابران آنانند که بر ادای واجبات پای‌مداری می‌ورزند و صبری‌شگان آنان که بر عدم ارتکاب
محرمات پای می‌فشارند.

﴿مَنْ صَبَرَ عَلَى الطَّاعَةِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ سِتِّمِائَةَ دَرَجَةٍ مَا بَيْنَ الدَّرَجَةِ إِلَى الدَّرَجَةِ كَمَا بَيْنَ
تُخُومِ الْأَرْضِ إِلَى الْعَرْشِ وَمَنْ صَبَرَ عَنِ الْمَعْصِيَةِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ تِسْعَمِائَةَ دَرَجَةٍ مَا بَيْنَ
الدَّرَجَةِ إِلَى الدَّرَجَةِ كَمَا بَيْنَ تُخُومِ الْأَرْضِ إِلَى مُنْتَهَى الْعَرْشِ﴾^{۴۷}

الرسول (ص)

آن که بر انجام واجبات پای‌مداری ورزد ششصد درجه و آن که بر عدم ارتکاب محرمات
پای‌بندی داشته‌باشد نهصد درجه دریافت می‌کند که هر درجه تا اعماق عرش است.

^{۴۶}. بحار الأنوار ج: ۷ ص: ۲۶۲

^{۴۷}. الکافی ج: ۲ ص: ۹۱

۲۶- انتظار

﴿طُوبَى لِمَنْ أَدْرَكَ قَائِمَ أَهْلِ بَيْتِي وَهُوَ مُقْتَدٍ بِهِ قَبْلَ قِيَامِهِ﴾^{۴۸}

الرسول (ص)

خوش به حال کسی که قائم اهل بیت مرا درك می کند در حالی که پیش از قیامش از وی پیروی می نموده.

﴿مَنْ سُرَّ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ فَلْيَنْتَظِرْ وَلْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَمَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ وَهُوَ مُنْتَظَرٌ﴾^{۴۹}

الصادق (ع)

هر کس مشتاق است که از یاران قائم ما باشد، باید منتظر ظهور او باشد و پرهیز کاری پیشه سازد و دارای اخلاق نیکو باشد و بدین گونه انتظار آن روز را کشد.

۴۸. بحار الأنوار ج: ۵۲ ص: ۱۲۹

۴۹. بحار الأنوار ج: ۵۲ ص: ۱۴۰